

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdasági s társadalmi lap.

A SZABADELVOPÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen hetenkint ötször, u. m. Hétfőn, Kedden, Szerdán, Csütörtökön és Szombaton.

Előfizetési feltételek: helyben hazánkban...

Hirdetési díj: öt hasábon...

Miért is mozgósítják az ezüst pénzt?

(B. S.) Szinte szégyenkezik az ember, ha egyik vagy másik kollegájának a tudás olyan elemiből kell lezökké adni...

Mert egyebet nem tehetünk fel a Debreczen tegnap számban, bizonyára a szerkesztő távollétében s tudtán kívül megjelent vezércikk írójáról.

A világról sem célzunk arra az eszmemenetre, mely a másfél hasábos cikkben iparosokat, adófizetőket, Weselényi demokratákat, s a National bank szabad kezét, Almásy bankot...

Az intenció: a népfelvezetés. Az eszköz: cikkirő mélyesége tudatlansága. Beleköt az osztrák nemzeti bankba, a miért az ezüst 1 frtosokat s 25 krosokat forgalomba hozta...

„Most néhány milliót mozgóvá tesz (már t. i. a bank). Vakulj magyar, — ne lássz tót! A fiókbanknál ezüst nem gyed és egész forintos tallérral fizet...

Mindenekelőtt kijelentjük, hogy ezen idézet utolsó pontját nem értjük, s bármennyire igyekeztünk abból cikkirő homályos fogalmainak valamelyikét kiáltni, nem sikerült.

A „Debreczeni Ellenőr” cikke.

A közelmúlt titkaiból.

Törökországot illetőleg Kossuth a kímélő háború végeig föltétlenül ragaszkodott a magyar szabadságharc geneziséhez és lefolyását tárgyazó widdini emlékratának (1849. sz. p. 12.) azon tételéhez, hogy „a fényes porta természetese szövetségese Magyarország, s úgy Angliában, mint Amerikában melegen fel szólalt a török állam építése s formálásának fontossága és jogosultsága mellett.

„Megzabandulá-omat, így kiáltott föl egy szer mélyen megindulva egy, Southampton város által az ő tiszteletére adott díszlakomán (oct. 28.), mindenekelőtt a szuitán szívmérségének köszönhetően, aki Oroszország és Ausztria fenyegetése dacára, az én és társaim életét elejétől oltalma alá vette.

volt, melyet az állam beváltott s azon nem vesztett senki egy grislit sem. Hogy jön hát ide a nép zsírja?

Hanem hát azért a bank megakarja csálni a népet, mert ezüst pénzt ad neki! Valóban nevezetes. Mi eddig mindig a papiros pénz ellen hallottunk zúgolódást s panaszokat és ime, hogy fordul a világ! Most özönnel, millió számmra adja a bank az ezüstöt, és a jó ellenzék megijed tőle.

Európa ugyanis elfogadta Németország kezdeményezésére mindenütt az arany- valutát, az ezüst pedig lesz csupán a forgalom közvetítője, de nem tiszta értékű ércpézt, lesz egyenrangú a bankóval, és a rézből gyurt kétfaragással.

Természetes dolog, hogyha az ezüst megszűnik a bank által kibocsátott bank által kibocsátott bankjegyek fedezetének tárgya lenni, az osztrák-magyar banknak éppen nincs érdekében, hogy pénzben legyen pénz tartson, mely annyit ér, mint a papírpénz.

— A zsinat-bizottság, mely a múlt évi nov. havában küldetett ki, s Nagy Péter erdélyi ref. püspök elnöke alatt ülésezett, már befejezte működését.

Országgyűlés.

A képviselőház febr. 24-diki ülésén Mocsány Lajos a költségvetés ellen emelt szavazatát, melyet, miután a kormány iránt nem volt bizalommal, mint közöszgyűlés alapját nem fogad el a részletes tárgyalás alapjául.

Gergelyi Károly megrovja az ellenzék azert, hogy ez, bár semmi jobb módokat nem tud a kormány által kibocsátott bankjegyek bajnok orvoslására ajánlani, sőt ha kormányon ül vala, az ország talán milliókkal fizeti meg kalandos keleti politikáját, mégis

kívánja azon kormány lemondását, mely pénz ügyi bajnok orvoslására mindent elkövet. Elfogadja a költségvetést a részletes tárgyalás alapjául.

Bereczky Sándor, miután hosszasan fejtegette a mai parlamentarizmus hiányait s a mezei rendszert és táblabírói korszakot dicsőítte: Simonyi Lajos hat javaslatához járul. Széberényi Andor hosszabb beszédben Apponyi ellen polemizál, kirol elismeri, hogy tudja a grammatikát, de a singularist és pluralist nem igen idomosan szokta néha használni; nem is helyesen, a mennyiben az egész szabadelvű pártot szerencsétlennek nevezi, pedig a szerencsétlenség egyeni és relatív.

Az ellenzék által ajánlott intézkedést a parlament részéről — nem tartja helyesnek. Mert mielőtt állna ez? Egy kiküldendő bizottságból, mely bejárna Tolná, Baranyát s a nép által, miután ez azt mondaná, hogy van neki képviselője, nem a legszívesebben fogadtatnék, sőt az a megtszételés is érhető, hogy a nép adó-összeíró bizottságnak gondolhatná, a mi bizony veszedelmekkel járna. Egyenként megmátadja az ellenzék több szónokát s élces megjegyzéseivel, felhozott adomával nevéssé teszi állításait. Az ellenzék iránt nem lehet bizalommal, mint a mely bevallja, hogy a nemzet sovány betegséget nem ismeri s még ezután akarja kinyomozni, de azért orvosi szerepet kíván játszani. De meg az ellenzék pártfőnök sötétebb sötétebb jövőt jósolnak hazájokra s ő ily párttal nem rokonszenvezhetik. Elfogadja a költségvetést a részletes tárgyalás alapjául.

A febr. 25-iki ülésen Turonyi Lajos szavalt föl először. Kíméletlenül támadja meg a kormányt s a 4 évi működését, úgy hogy az elnök kénytelen volt két ízben is rendutasítani. A régi nótát fújja: a kormány szögös, Ausztria javára kötötte meg a közgazdasági kiegyezést, a keleti háboruban az oroszok fogta pártját stb. Simonyi Ernő hat javaslatához járul.

Bacon József nem találja pénzügyi helyzetünket kétségbeesetnek, de mindenesetre olyan, melyből rövid idő alatt ki kell menekülnünk. Ennek javítására az adó polgárok kereset-képességének emelését látja legszükségesebbnek. Erre nézve pedig — szónok szerint — az iparoktatás fejlesztésére, reálisok lak felállítására kell különös gondot fordítanunk. El kell távolítanunk a felesleges terheket népből vállairól, vonakodjunk jövőre a nép erejét a doctrinarizmus sürgetéseire igénybe venni; az olyan vállalatokat p-dig, mint utköztetés s több ily hasonló, ne szerződésesek, hanem versenyt újjan fogassítsuk. E fogadja a költségvetést.

Széll György a nyugdíjas pénzeket a 48-49 ki hónapoknak adná. Különböző szelsőbb állást látszik elfoglalni.

Hefly Ignác azt hiszi, hogy a kormány mindent rosszaszban lát. S e mellett kitér az egynacs támadások elől, úgy hogy, a mint látszik, a kormányparti szónokok beszédeiből is inkább rád, mint támogatás lát szik ki: Simonyi Ernő s esetleg Simonyi Lajos hat javaslatát fogadja el.

Ezután Hegedűs László függetlenségi beszélt.

Külföld.

A bolgár nemzetgyűlés megalakulása után jelentést fogott Doudukoff hg kormányzása eseményeiről. Zankoff vagy a bolgár exarcha lesz az elnök.

A kiírás után Várna megy az orosz főhadiszállás. A posta és távirata vezetését legközelebb a kormányzó veszi át. Két párt van alakulóban: a mérsékelték, a kik a berlini szerződés alapjához akarnak ragaszkodni, és a haladóék, a kik többet követelnek az előbbi párt vezére Balabanoff lesz, az utóbbi pedig Zankoff. Az egyik érkezetleiben elhatározták, hogy a kelet-ruméliai küldöttek is tagjai lesznek a gyűlésnek, de Doudukoff, Drinoff és a

francia meghatalmazott tanácsára megváltoztatták a határozatot. E kérdést a nagyhatalmak elé fogják terjeszteni.

Layard megvált a konstantinápolyi nagykövetségtől. Ezzel bezáródik az angol kormány csalódásának és reményének idoszaka. Lord Beaconsfield csodákat várt Közép-Ázsia reformálásától, de mindaddig még ígéretet is keveset tudott kicsikarni a portától. A győnye és épen ezért tekintélyére feltékeny szultán nem enged. Ha adok pénzt, lesz reform, — ha végrehajtod a reformokat, kapsz pénzt. Már jó ideje éppen feleltek egymás alá a szultán kormánya és az angolok. — De most már bizonyos, hogy nem lesz se reform, se pénz. Layardnak, e szép terv közvetítőjének, távoznia kell tehát.

A francia senátus pénteken fogja tárgyalni az amnesztia törvényjavaslatát. A kormány többsége itt még óriásabb lesz, mint a képviselők kamrájában.

Napi hírek.

Zsedényi végrendeletének főbb pontjai: Az örökösök számkal megjelölti összes vagyonát, a következőkben: érték- és hitelpapirokban Sinánál letéteményezve 140,000 frt; készpénz folyó árszámlák szerint ugyancsak Sinánál 73,000 frt; dravezei bírtok 30,000 frt; hódormorki erdőszög 40,000 frt; löcsei ház 8000 frt; löcsei major és bírtok 12,000 frt. Összesen kereksszám háromszáz ezer forint. — A becsár igen mérsékelt; a dravezei és löcsei bírtokok sokkal többet érnek. Általános örökössé a végrendelező testvéreinek Zsedényi Gyulának törvényes fiát teszi, követezők egyházművelésével: a hegyvidéki egyházkerületnek 40,000 frt; a többi három evangélicus egyh.-kerületnek egyenként 20,000 frt; a legközelebbi rokonnak, nevezetesen Maléter két gyermekének 10-10,000 frt, s a két Okolicsányi testvérenek 20-20,000 frt; Czékus párdoknék, mint végrendelet-végrehajtónak farságáért 3000 frt; a temetési funkcióért 3000 frt; — összesen 166,000 frt. Azon esetre, ha az örökösök halálakor Zsedényi Gyulának egyetlen törvényes fia sem élne, az általános örökös Okolicsányi Kálmán, az örökösök unokájcsé, u. a. föltételekkel s meg egyenfelül Zsedényi Gyula részére 2000 frt évi pénz fizetésének kötelezett séggel. Zsedényi Gyulának ez idő szerint nincs törvényes fia.

A tegnapi álarcoszbál várakozáson felül sikerült a táncteremben tarkábbnál tarkább csoportok álarcosok mindenféle kiadásban, új műtatók nyüzsgötek. A nézőtérben is meglehetősen számú közönség volt. A színházi karmester palcájának s a Bosa Samu vonósnak volt dalgá elég. Elénk társalgás folyt mindentel, melyből nem hiányzott itt ott a szellem sem. Láttunk paraszt nőket (ezeket először említettük, mert legelőbbsen voltak), férfiakat, legényeket, cigányokat, zsidókat, domonkát, ökröt, kutyát stb. Csupán a számár, e közöndvél állat, nem talált személyesítőre. Egybiránt ezt megfektette egy másik egy kíváncsi kérdezősködésére, ki csodálkozását fejezte ki, hogy miért nem lát samarast is? „Azert”, mondá az álarcos, „mert nincs tükör a teremben.” Ehez hasonló ártatlan viczeket lehetett néha-néha hallani. Különösen kitűnt élceivel egy nagy zsidó, ki el is nyerte ezért a kitzott champagneit. (Már nem tudjuk: egy palack champagne volt-e a nyerevény, vagy egy champagneeres palack?) A mint a 12 óra ütése elhangzott, megindult a temetői menet. Jajgatás, sírás, dalok és mindenféle tréfák közt ünneplésesen eltemették a nagy bűn köztben fúgánt Carneval herceget. A rikító és kacagató siri beszédet Szthamary Árpád tartotta. A mulatság tovább folyt reggelig; ekkor ezután a szigorú bójt vette át az uralmat, véget vetve minden muláságnak, vig-igának, s eszükbe juttatva, hogy minden mulandó, változandó.

Győry Ferencz gymn. segédtanár temetése tegnap d. e. nagy részvét mellett ment végbe. Az udvar, sőt az utza is egészen megtelt a gyászoló közönséggel. A városi testület, s az iskolák teljes számmal voltak képviselve, s a tiszol ifjuság nagy tömegben jelent meg. A koporsó el volt borítva virággal és koszorúkkal. A kántus gyászéneket zengett, s a ref. nagytemplomban Némethy Lajos lelkész ur mondott megható oratóiát. A sírnál Kiss Bertalan s. tanár érzékeny beszédet tartott. Béke a jobb sorsra érdemes derék ifju tanár poráira!

Ellinger József utolsó vendéglátéka ma van. Több felől hallottuk nyilvánulni azon óhajot, hogy kedvet vendéglátásunk meg egyszer — és pedig bérletfolyamban — lépne fel. Nagyon sokan azok közül, kik derék vendéglátásunk előtt fellépten a nők tanzucsigalma miatt jelen nem lehettek, a „Z s i d ó n 6”-ben mint különben is egyik bravúr-szerében szeretnék látni Ellingert, ki az őt szeretettel fogadja debreczeni közönség óhajának reméljük, engedni is fog.

A tartalékos "3 felvonásos legújabb népszimul, mely a „Huszár káplár” folytatása, legközelebb színe kerülend. Jövő számbunkban ismertetni fogjuk ez érdekes darabot.

Patti Carlotta és társairól, kik jövő hó 25-én tartják városunkban hangversenyüket, következőkben ír Czeke A. bécsi zenekritikus: „Ma a zenevilágban a Patti név oly varázsszóval bír, mint egykor Malibran, Sonntag vagy Jenny Lind név. A természet a Patti névvel különösen pazarunk mutatta magát, e név alatt nem egy, de kettős csillagzatot teremtett, melyeknek mind gyöke páratlanul ragyog a művészet égén. Carlotta a concert, Adélina az opera terén jelenleg utóéretletelnek. Carlotta hangját a fuvala hangjával szokták összehasonlítani. A „Varáz s ip” igen bíres bucsu áráját képes egy hanggal magasabban énekelni, mint azt J Mozart ita. Tiszta, csengő, üveg-hangja, gyönyörű coloraturája, ragyogó, utánozhatatlan saccatol által magával ragadja a hallgató közönséget. A híres francia zeneszerző Auber írt részére egy „kacagó dalt”, ez tőle oly elváhatatlan, mint rózsakövir a rózsától, mint hajnalpírtól a nap. Ki szívből úgy tud nevetni, az tud szívből is énekelni. Bár egy Patti-concert programmon sem létezik a „kacagó dal”, de ez semmi esetre sem marad el. Concert körútjában ve van a hegedű virtuos Grün, évek óta a bécsi udv. opera concert mestere, s a conservatorium professora. Nuoquid, classicus előadása miatt a legjelesebb művészek egyikje. De Munk Ernő weimari kamara virtuos, kitűnő kezdője a zordonkának s Löwenberg Ernő a jeles zongoraművész. E három első rangú művész együttes játékja egy triót képez, s a hangversenyt mindig egy classicus művel kezdik. Körútjokát jövő hó 1-én kezdik meg Würzburg-ban, 7. 8-án Bécsben, 15-én Budapestben adnak hangversenyt.

Győry Ferencz ref. gymn. segédtanár megüresedett helye, miutt hallottuk, ez iskolai évben nem fog betölteni. A tanítást H a j d u Zsigmond szánior fogja végezni, ki már e megbízást két osztálytanárral együtt a múlt év nov. hava, az elhunyt betegség: ideje óta teljesíti.

A királyné lovai. Irlandból írják, hogy néhány nap előtt Erzsébet királyné két vadászólvá, melyeket Meath grófságba előre küldtek, hogy a vidékhez és különösen az átugrandó kőfalakhoz szokjanak, lovasukkal együtt elbukott és mindkettő kimúlt. Együttel megemlítjük, hogy a királyné a kedvetlenül időjárás miatt mindaddig nem vadászhatott. A királynének istállójában 43 ló van, köztük 6 magyar ló. Ő felségének 9 vadász ló áll rendelkezésére.

Az iparos tanoncok már tettelegességekre is vetemedtek a hivatalos közegek irányában. Közélebb is esteli lezke után egy

Helvétia, az Alpokon túl; s olvashatja keleti szabad szövetség Helvetia mintájára Szerbiát, Boszniát, Bolgár- és Bosnyákországot...

Testvérek! ne kételkedjete az erőn, melylyel bírtok, lássatok hozzá szerzekedni s akarjatok menni. Nem annyit tesz, mint az erőnek okosságával élni. A szabadelvű pártunk égető szüksége van a cselekvés egy elismert központjára, közös pénztárra és közös jellegre. Ha egy hó alatt nem fog ezekkel bírni, nem felel meg magasztos hivatásának.” stb.

Ámbár a rövidre szabott egy havi határidő nagyon hamar s anélkül rúhít tova, hogy az európai népfelkélés vagy legalább szervezkedés a közös zászló és pénztár körül akár csak meg is indult volna... s ráadásul aztán Kossuth és Mazzini is összekapott s egymást demontáló és korhóli nyilatkozataikkal még mélyebbre vajúrták a szakadást Európa forradalmi elemei között: Kossuth innen fogva sohasem tért vissza több angolországi programjához és villomáshoz, s a legeslegújabb időkig számtalan esetben és variatioiban ép úgy sorsára hagyta s csak oly közönyösen, helyely-közeli éltelenségek indulatnak mutatkozott Törökország iránt, mint a S-bastopol eleste után közzétett főnébhi proklamációban.

(Vége köv.)

* Budapest Légrady testvérek 1879.

